

Innvilger tilskudd til Nasjonalt kompetansesenter for psykisk helsearbeid for voksne i kommunene (NAPHA), over statsbudsjettet 2026 kap. 765. post 74.

Helsedirektoratet viser til deres søknad om tilskudd 08.01.2026 over tilskuddsordningen Nasjonalt kompetansesenter for psykisk helsearbeid for voksne i kommunene (NAPHA).

For beskrivelse av mål, kriterier for måloppnåelse, overordnede føringer for arbeidet og søknads- og rapporteringskrav vises det til tilskuddsregelverket fastsatt av Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) 26.09.2023. Tilskuddsregelverket legger rammene for all aktivitet finansiert med tilskudd innvilget over ordningen. All aktivitet omtalt i tilskuddsregelverket og dette brevet skal dekkes gjennom grunntilskuddet fra Helsedirektoratet om ikke annet er spesifisert.

1. Innvilgelse av tilskudd

Helsedirektoratet innvilger tilskudd på inntil 45 500 000 kroner til NAPHA over kapittel 765, post 74 over statsbudsjettet for 2026.

Tilskuddsbeløpet NAPHA får utbetalt i 2026 er totalt 45 500 000 kroner. For opplysninger om utbetalingsplan, rapporteringskrav, kontrolltiltak o.a. vises det til vedtaket fra Helsedirektoratet i Tilskuddsportalen.

Det presiseres at senterets grunntilskudd inkluderer midler bevilget i statsbudsjettet tidligere år til styrket arbeid med særlige formål.

2.0 Særskilte satsinger og oppgaver

Det vises til tilskuddsregelverket for NAPHA som beskriver senterets løpende ansvarsområder og fastsatte krav til arbeidet. Under del 2 i tilskuddsbrevet omtales særskilte satsinger og oppgaver som senteret skal jobbe med som del av den tilskuddsfinansierte aktiviteten.

Nye satsinger og oppgaver dette året, samt arbeid videreført fra tidligere år hvor det skal gjennomføres en vesentlig dreining i 2026, har en utvidet omtale. For mer informasjon om arbeidet med særskilte satsinger og oppgaver for øvrig vises det til tidligere tilskuddsbrev, eventuelt relevant melding/plan fra sentrale myndigheter, eller senterets egne planer for arbeidet.

2.1 Sentrale planer

NAPHA skal i 2026 iverksette eller videreføre arbeidet med alle mål og tiltak som senteret har et ansvar for å bidra til i gjeldende opptrappings- og handlingsplaner. Videre skal senteret understøtte sentrale myndigheter og øvrige kompetansesentre i arbeid med planer, strategier, retningslinjer og dokumenter som har relevans for kjerneområdene, og gjennom samarbeid med andre kompetansesentre bidra til at tilgrensende fagområder i større grad ses i sammenheng. Det vises til vedlegget "Relevant materiell". Listen er ikke uttømmende. NAPHA skal holde seg fortløpende oppdatert på relevant materiell og offentlige utgivelser som retningslinjer, veiledere og rundskriv innen fagområdene.

2.1.1 Meld. St. 23 (2022–2023) Opptappingsplan for psykisk helse (2023–2033)

Opptappingsplan for psykisk helse er en helhetlig plan for å bedre den psykiske helsen i hele befolkningen og for utvikling av det samlede tjenestetilbudet innen psykisk helse og rus. Planen omfatter også en styrking av pasient-, bruker- og pårørendemedvirkning. Regionale og nasjonale kompetansesentre skal bidra i arbeidet med å implementere tiltak i opptappingsplanen i kommunene og i spesialisthelsetjenesten. Opptappingsplanens målsetting om at *innbyggere i alle kommuner skal ha tilgang til kunnskapsbaserte lavterskeltilbud innen psykisk helse og rus* prioriteres tidlig i planperioden. Kunnskapsbaserte lavterskeltilbud i kommunene skal utvikles i tråd med Helsedirektoratets nasjonale veileder i lokalt psykisk helse- og rusarbeid for voksne og nasjonal veileder for psykisk helsearbeid barn og unge.

Rapporteringen fra kompetansesentrene skal synliggjøre senternes bidrag til arbeidet med føringer og tiltak i opptappingsplanen og hvordan planen er lagt til grunn for prioriteringer og for øvrig innsats i 2026.

A. Implementering av veilederen i lokalt psykisk helse- og rusarbeid for voksne

De regionale kompetansesentrene for rusfeltet (KORUS) og NAPHA skal i samarbeid med statsforvalterne bidra til implementering av nasjonal veileder i lokalt psykisk helse- og rusarbeid for voksne iht. implementeringsplan. Implementeringsarbeidet skal også involvere bruker- og pårørendeorganisasjoner, og andre relevante aktører på en hensiktsmessig måte, herunder samarbeid med andre kompetansesentre og kompetansetjenester. Implementeringen sees også i sammenheng med nasjonale faglige råd for bruker- og pårørendemedvirkning.

B. ACT-, FACT- og FACT ung-modellene

Det vises til Opptappingsplan for psykisk helse (2023-2033) der tilbudet til personer med langvarige og sammensatte behov er ett av tre innsatsområder. NAPHA har ansvar for helhetlig ledelse og nasjonal koordinering av ACT, FACT og FACT ung i tett samarbeid med regionale aktører. NAPHA skal i samarbeid med statsforvaltere og andre kompetansemiljøer videreføre implementeringsarbeidet gjennom:

- tilrettelegging for nasjonale og regionale arbeidsgrupper, med en hensiktsmessig arbeidsdeling
- opplæring, oppfølging og annen veiledningsstøtte
- nasjonal koordinering og utvikling av fidelitymålinger for ACT, FACT og FACT ung
- oppdatering, endring og utvikling av nødvendig materiell som omtaler nasjonal innretning for ACT, FACT og FACT ung mv.
- annet kvalitetssikringsarbeid.

Det skal legges særlig vekt på oppfølging av team som svarer ut ACT- og FACT-modellens krav om å være sammensatt av ansatte fra kommuner og sykehus, med vekt på samhandling mellom

kommune og spesialisthelsetjenesten. Oppfølging av teamledere, brukerspesialister og arbeids- og utdanningsspesialister i ACT, FACT og FACT ung teamene inngår i arbeidet, se punkt D om arbeid og psykisk helse under.

Det vises til Prop. 1 S (2025-2026) hvor NAPHA sitt arbeid knyttet til ACT/ FAC og FACT ung er omtalt. Grunntilskuddet til NAPHA er de siste årene økt med mål om et styrket tilbud til målgruppen, gjennom implementering av ACT, FACT og FACT ung.

C. Rask psykisk helsehjelp (RPH)

Det vises til Opptappingsplan for psykisk helse (2023-2033) og Prop. 1 S (2025-2026). I 2026 bes NAPHA om å bidra med følgende oppgaver knyttet til RPH:

- Støtte, veilede og gi lederstøtte til kommuner og interkommunale samarbeid ved implementering, etablering og videreutvikling av RPH-team, herunder planlegging før oppstart av RPH-team, slik at flere innbyggere får tilgang til tjenesten.
- Koordinere utviklingsarbeidet for RPH og andre lavterskeltilbud som kan dokumentere kunnskapsbasert praksis, samt koordinere ressursgruppe og "ressursbank" for teamene.
- Bidra til kvalitet og trofasthet til RPH-modellen, og gi faglige innspill til utviklingsarbeidet
- Arrangere nasjonale nettverkssamlinger og webinarer
- Fremme økt bruk av veiledet selvhjelp og bruk av digitale kartlegging- og behandlingsverktøy
- Videreutvikle RPH-håndboka på NAPHA sine hjemmesider, slik at den enklere kan oppdateres
- Innhente sentrale data om RPH teamene (frem til nasjonal registreringsordning for RPH er på plass)

D. Arbeid og psykisk helse

Det vises til Opptappingsplan for psykisk helse (2023-2033) der arbeidsdeltakelse omtales som en sentral faktor i det helsefremmende og forebyggende psykiske helsearbeidet, og som en del av behandlings- og oppfølgingstilbudet innen psykiske helsetjenester.

I statsbudsjettet for 2026 er det bevilget midler til utprøving av flere tjenestesamhandlingsmodeller mellom helse- og omsorgstjenesten og arbeids- og velferdsforvaltningen, blant annet Samspills-modellen som har pågått siden 2024.

NAPHA skal i 2026 fortsette sitt samarbeid med Helsedirektoratet knyttet til arbeid og psykisk helsefeltet, herunder:

- Bidra til å holde oversikt og styrke arbeids- og utdanningsspesialistens (AUS) rolle i ACT-, FACT- og FACT ung-team, og øvrige tjenester som har ansatt AUS, samt utvikle rollen videre
- Bidra inn i nasjonal kunnskaps- og kompetanseutvikling, tjenesteutvikling og implementering innen arbeid og psykisk helsefeltet
- Bidra inn i nasjonal kunnskaps- og kompetanseutvikling om arbeidsdeltakelse som sentral faktor i det helsefremmende og forebyggende helsearbeidet

- Bidra til implementering av nasjonale faglige råd for Individuell jobbstøtte (IPS) og HelseArbeid
- Bidra til formidling av ny innretning på tilskuddsordningen om rehabilitering rettet mot arbeid, utdanning og meningsfull aktivitet for pasienter innen psykiske helse- og rustjenester i kommuner, og psykisk helsevern og TSB i spesialisthelsetjenesten
- Bidra til å styrke helse- og omsorgstjenestens rolle i IPS
- Bidra i arbeidet med utprøving av modeller for tjenestesamhandling mellom Rask psykisk helsehjelp-team, kognitiv terapeut i kommunen, fastlegekontor og det lokale NAV-kontoret

E. Folkehelsekampanjen ABC for god psykisk helse

Den nasjonale folkehelsekampanjen ABC for god psykisk helse ble iverksatt i 2025. NAPHA skal i 2026 bidra i den regionale og lokale implementeringen ved å spre kunnskap om kampanjens faglige innhold og innretning. Regionalt er innsatsen forankret i fylkeskommunene, som samarbeider med kommuner, frivillige og andre om lokal implementering. NAPHA skal være i dialog med Helsedirektoratet for å videre diskutere senterets rolle.

F. Helsefremming og forebygging

NAPHA skal i samarbeid med andre relevante kompetansesentre, relevante frivillige organisasjoner, og bruker- og pårørendeorganisasjoner senteret samarbeider med, bidra i utviklingen av det tverrfaglige, helsefremmende og forebyggende arbeidet i de kommunale helsetjenestene og tilstøtende tjenester.

2.2 BrukerPlan

NAPHA skal samarbeide med Regionalt kompetansesenter for rusmiddelforskning i Helse Vest (KORFOR) og KORUS i utvikling og oppfølging av BrukerPlan-kartleggingen.

2.3 Bidra i arbeidet med nasjonal folkeopplysningskampanje om forebygging av selvmord

NAPHA skal bidra i formidling av aktivitetene knyttet til nasjonal folkeopplysningskampanje om forebygging av selvmord. Det tas sikte på to kampanjeperioder i 2026, i mai og september.

2.4 Den kommunale helse- og omsorgstjenesten til innsatte i fengsel

NAPHA skal bidra til formidling av relevant stoff om kommunale helse- og omsorgstjenester til innsatte i fengsel via senterets kanaler. Senteret skal legge den nye veilederen for helse- og omsorgstjenester til innsatte i fengsel (2025) til grunn for arbeidet, og bidra til å spre og gjøre kjent veilederen og relevant innhold i tjenestene.

2.5 Nasjonale faglige råd: Bruker- og pårørendemedvirkning i rus- og psykisk helsefeltet

Helsedirektoratets nasjonale faglige råd ble lansert i 2025. Rådene bygger på de lovpålagte kravene om retten til å medvirke. De nasjonale faglige rådene skal bidra til en felles forståelse av hvordan bruker- og pårørendemedvirkning bør praktiseres på system-, tjeneste- og individnivå. Rådene er grunnlag for systematisk bruker- og pårørendemedvirkning til nytte for den enkelte og helse- og omsorgstjenestene som helhet. Senteret bør sikre systematisk samarbeid med bruker- og pårørendeorganisasjoner. NAPHA skal hensynta de faglige rådene som del av grunnlaget for sitt arbeid, bidra til implementering av rådene, og gjøre de kjent for ledere og ansatte i tjenestene, relevante frivillige organisasjoner og bruker- og pårørendeorganisasjoner.

2.6 Boligsosialt arbeid

NAPHA skal bidra til å løfte det boligsosiale arbeidet og viktigheten av bolig i et folkehelse- og recoveryperspektiv, både på systemnivå og i møte med målgruppen og utvikle kompetansehevede tiltak om boligsosialt arbeid rettet mot ledere og tjenesteutøvere.

2.7 Bo- og tjenestetilbud til ROP-pasienter

Helsedirektoratet har fått oppdrag å igangsette arbeidet med gjennomføring av tiltakene i Opptappingsplanen psykisk helse og Forebyggings- og behandlingsreformen for rusfeltet, rettet mot personer med samtidige psykiske lidelser og rusmiddelproblemer (ROP). Formålet er at personer med ROP-lidelser i større grad skal motta sammenhengende helsetjenester, bolig og arbeidsinkluderende tilbud gjennom forpliktende samarbeid og tett oppfølging innad og mellom tjenestenivåer og sektorer.

Helsedirektoratet skal i første fase med frist 1.5.2026 gi HOD et forslag til hvordan oppdraget kan løses, inkludert forslag til tidsplan og finansiering. HOD vil i neste omgang beslutte innfasing av tiltak. KORUS og NAPHA må påregne å bli trukket inn i dette arbeidet i løpet av året.

2.8 Regional fagsamling

De regionale kompetansesentrene og NAPHA skal i 2026 invitere statsforvalterne og relevante representanter fra bruker- og pårørendeorganisasjoner i egen region til samarbeid om planlegging og gjennomføring av en regional fagsamling for relevante medarbeidere/representanter. Formålet med samlingen er kunnskapsdeling, å styrke strategisk samarbeid og koordinering, og skape engasjement for det regionale psykisk helse- og rusarbeidet. Har regionen allerede en slik arena kan videreføring eller videreutvikling av det etablerte være hensiktsmessig. Regionen avgjør om Helsedirektoratet og Bufdir inviteres til samlingen.

3.0 Oppfølgingsmøter og dialog

Spørsmål knyttet til tilskuddet, oppgaver omtalt i tilskuddsbrevet eller annet rettes til oppgitt saksbehandler. Kontakten ellers mellom Helsedirektoratet og NAPHA skjer hovedsakelig gjennom faste dialogmøter. Partene kan ved behov ta initiativ til at det avholdes flere møter i

løpet av året.

Dialogmøte om måloppnåelse og rapportering (april/mai)

Kompetansesenteret, senterets eier og Helsedirektoratet er forpliktet til å gjennomføre dialogmøte om måloppnåelse og rapportering forrige år, og eventuelt andre aktuelle temaer, ved behov. Slikt møte vil normalt legges til april/mai. Møte gjennomføres digitalt.

Dialogmøte om tilskuddsbrev (desember)

NAPHA og Helsedirektoratet er forpliktet til å gjennomføre dialogmøte om overordnede føringer og neste års tilskuddsbrev i desember. Møtet gjennomføres digitalt.

Psykisk helse, rus og vold – overordnet møte

Helsedirektoratet vil i 2026 prioritere dialog om og arbeid med forslag til ny samlet organisering av kompetansesentre innen psykisk helse, rus og vold, i tråd med Prop. 1 S (2025-2026). Sentrene vil bli invitert til relevante møter i løpet av året. Målet er et mer helhetlig system for bedre og mer koordinert støtte til kommunesektoren. Dette krever samarbeid mellom Helsedirektoratet og andre relevante sektormyndigheter, alle sentrene på fagområdene og statsforvaltere.

Vi ønsker dere lykke til med arbeidet og ser fram til å høre om resultatene.

Vedlegg til tilskuddsbrev 2026 - NAPHA: Relevant materiell

Listen er ikke uttømmende. Sentret skal holde seg oppdatert på relevante offentlige utgivelser knyttet til fagområdene.

Meldinger, proposisjoner, strategier og planer:

- Meld. St. 23 (2022–2023) Opptappingsplan for psykisk helse (2023–2033)
- Meld. St. 15 (2022-2023) Folkehelsemeldinga. Nasjonal strategi for utjamning av sosiale helseforskjellar
- Meld. St 28 (2024-2025) Tro på framtida - uansett bakgrunn. Meld. St. 28 (2024–2025)
- Meld. St. 5 (2024-2025) Trygghet, fellesskap og verdighet. Forebyggings- og behandlingsreformen for rusfeltet. Del I – en ny politikk for forebygging, skadereduksjon og behandling
- Bedre helsehjelp - flere gode år (2025-2033). Handlingsplan for å heve levealderen hos mennesker med alvorlige psykiske lidelser og/eller alvorlige rusmiddelproblemer
- Prop. 36 S (2023-2024) Opptappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner (2024-2028). Trygghet for alle
- Handlingsplan mot negativ sosial kontroll og æresmotivert vold (2025-2028)
- God seksuell helse – vårt felles ansvar: Strategi for seksuell helse
- [Nasjonal strategi for helsesektorens arbeid med personer som utøver vold eller overgrep - Helsedirektoratet](#)
- Meld. St. 5 (2023–2024) En motstandsdyktig helseberedskap i en ny tid
- Nasjonal helseberedskapsplan – Å verne om liv og helse
- Handlingsplan for forebygging av selvmord (2020-2025)
- Handlingsplan mot diskriminering på grunn av seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og kjønnskarakteristika – Trygghet, åpenhet og mangfold (2021–2024)
- Meld. St. 12 (2023-2024) Samisk språk, kultur og samfunnsliv – Folkehelse og levekår i den samiske befolkningen
- Meld. St. 9 (2023-2024) Nasjonal helse- og samhandlingsplan 2024-2027
- Vi – de pårørende – Regjeringens pårørendestrategi og handlingsplan (2021–2025)
- [Prop. 100 L \(2020–2021\) - Endringer i velferdstjenestelovgivningen \(samarbeid, samordning og barnekoordinator\) - regjeringen.no](#)
- [Innst. 581 L \(2020-2021\) Endringer i velferdstjenestelovgivningen \(samarbeid, samordning og barnekoordinator\) - stortinget.no](#)
- Handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme
- Nasjonal strategi mot menneskehandel (2025-2030)
- [Prop. 1 S \(2025–2026\)](#) – forslag til stortingsvedtak, Helse- og omsorgsdepartementet

Nasjonale faglige retningslinjer, veiledere, faglige råd, pasientforløp og annet veiledende materiell:

- Veileder i [Systematisk folkehelsearbeid - Helsedirektoratet](#)

- Veileder - [Psykisk helse- og rusarbeid for voksne - Helsedirektoratet](#)
- Veileder [Psykisk helsearbeid barn og unge - Helsedirektoratet](#)
- Veileder [Samarbeid om tjenester til barn, unge og deres familier - Helsedirektoratet](#)
- Veileder [Oppfølging av personer med store og sammensatte behov - Helsedirektoratet](#)
- [Legemiddelassistert rehabilitering \(LAR\) ved opioidavhengighet - Helsedirektoratet](#)
- Veileder [Rehabilitering, habilitering, individuell plan og koordinator - Helsedirektoratet](#)
- [Nasjonale faglige råd for bruker- og pårørendemedvirkning i rus- og psykisk helsefeltet - Helsedirektoratet](#)
- Veileder om pårørende i helse- og omsorgstjenestene – [Pårørendeveileder - Helsedirektoratet](#)
- Prioriteringsveileder – [Psykisk helsevern for barn og unge - Helsedirektoratet](#)
- Prioriteringsveileder – [Psykisk helsevern for voksne - Helsedirektoratet](#)
- Nasjonale pasientforløp psykisk helse og rus (tidligere pakkeforløp) (<https://www.helsedirektoratet.no/tema/psykisk-helse>)
- [Helsetjenester til asylsøkere, flyktninger og familiegjenforente - Helsedirektoratet](#)
- [Tolketjenester i helse- og omsorgstjenesten - Helsedirektoratet](#)
- Veileder for helse- og omsorgspersonells arbeid med vold i nære relasjoner, www.voldsveileder.nkvts.no
- [TryggEst - veileder for TryggEst-kommuner | Bufdir](#)
- Retningslinjer ved seksuelle overgrep mot voksne personer med utviklingshemming (Bufdir) [Seksuelleovergrep Retningslinjer digital norsk.pdf](#)
- [Taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt i forvaltningen – en veileder - regjeringen.no](#)
- Faglige råd ved utredning av risiko for vold / bruk av strukturerte kliniske verktøy [Voldsrisikoutredning ved alvorlig psykisk lidelse - Helsedirektoratet](#) (implementeringsarbeidet ledes av SIFER-nettverket)
- Veileder - [Psykososiale tiltak ved kriser, ulykker og katastrofer \(Mestring, samhørighet og håp\) - Helsedirektoratet](#)
- [Selvskading og selvmord – veiledende materiell for kommunene om forebygging - Helsedirektoratet](#)
- IS-1898 Etter selvmordet – Veileder om ivaretagelse av etterlatte ved selvmord
- [Helse- og omsorgstjenester til innsatte i fengsel - Helsedirektoratet](#)

Rapporteringer og datakilder:

- IS-24/8 Kommunalt psykisk helse- og rusarbeid 2025: Årsverk, kompetanse og innhold i tjenestene (SINTEF)
- Ungdata
- Ungdata junior
- BrukerPlan og andre datakilder som beskriver utfordringsbildet lokalt

E-læringsverktøy:

- [E-læringskurs i skjermtolking | IMDi](#)
- [Kommunikasjon via tolk i helsetjenesten - et e-læringskurs på Kompetansebroen](#)
- [Telefontolking - et e-læringskurs på Kompetansebroen](#)
- [Flyktning.net](#) Ressursportalen om asylsøkere og flyktninger
- E-læring om individuell plan og koordinator – (Helsedirektoratet) er under oppdatering og ny versjon publiseres 2025/2026. [Innføringskurs om individuell plan og koordinator \(gjestetilgang\): Kursets forside](#)
- [Dinutvei.no | Nasjonal veiviser ved vold og overgrep](#)
- utveier.no – kunnskapsportal om radikalisering og voldelig ekstremisme
- Læringsportalen <http://psykososialberedskap.no/>
- E-kurset for psykososiale kriseteam «Når krisen rammer» (<http://kriseteam.helsekompetanse.no/>)
- [E-læringskurs i selvmordsrisikovurdering \(NSSF\)](#)
- [Kommunal handlingsplan om selvmord og selvskading - Kommunal handlingsplan mal selvmord](#)
- [Avvergingsplikten - plikt.no](#) (NKVTS)
- [Rett til å bestemme over eget liv - Rettentil.no](#) – nettressurs om negativ sosial kontroll, tvangsekteskap, æresrelatert vold og kjønnslemlestelse
- Mennesker til salg / utnyttelse.no – ressurs om menneskehandel
- Rusogvold.no -kunnskapsmoduler innen integrert behandling for rus og voldsproblematikk

Annet:

- [NASAK | Bufdir](#)
- [Felles løft for unge voksne i fengsel – seks direktorater foreslår nye tiltak - Kriminalomsorgen.no](#)
- [Struktur og fleksibilitet i oppfølging og koordinering](#) – Sluttrapport og webinar - evaluering av pilot for strukturert tverrfaglig oppfølgingsteam (Sintef 2024:00149)
- Program for folkehelsearbeid i kommunene <https://www.helsedirektoratet.no/tema/folkehelsearbeid-i-kommunen/program-for-folkehelsearbeid-i-kommunene>
- [Rapport](#) : Undersøkelse av kommunens arbeid med forebygging for gode oppvekstvilkår
- [BarnUnge21 -Forskningsrådet - rapport 2021. Ut av blindsonene](#)
- <https://bufdir.no/vold/tryggest/>
- [Kurs i TryggEst | Bufdir](#)
- Portal for informasjon om seksuell og reproduktiv helse og rettigheter for innvandrerbefolkningen - [Startside | Zanzu](#)